

Список використаних джерел

1. Дербеньова Л. В. Літературний комп'ютерний феномен у комунікативно-мережевій культурній парадигмі [Електронний ресурс] / Л. В. Дербеньова // Гілея: науковий вісник. – 2013. – № 76. – С. 151–153. – Режим доступу: <http://nbuv.gov.ua/jpdf/gileya> – Назва з екрану.
2. Завадський Ю. Р. Типологія та поетика мережевої літератури і сучасне західне літературознавство [Електронний ресурс] / Ю. Р. Завадський. – Режим доступу: disser.com.ua/content – Назва з екрану.
3. Костенко Ліна. Записки українського самашедшого / Ліна Костенко. – К.: А-БА-БА-ГА-ЛА-МА-ГА, 2011. – 416 с.
4. Рябов Г. Сете – или тура? [Электронный ресурс] / Г. Рябов // Сетевая словесность. – Режим доступа: <http://www.litera.ru/slova/ryabov/setetura/>
5. Фісенко Т. В. Теорія мережевої літератури як новий літературознавчий дискурс / Т. В. Фісенко // Питання літературознавства. – 2006. – Вип. 71. – С. 268–279.

*Юрченко В. О., канд. іст. наук, доцент
Національний авіаційний університет, м. Київ*

ОСОБЛИВОСТІ ВЕДЕННЯ ДІЛОВОДСТВА НА УКРАЇНСЬКИХ ЗЕМЛЯХ У ДЕРЖАВНИХ СТРУКТУРАХ XIX – ПОЧАТКУ XX СТ.: ІСТОРІОГРАФІЧНИЙ АСПЕКТ ПИТАННЯ

Дослідження стану наукової проблеми особливостей ведення діловодства на українських землях у державних структурах XIX – початку XX ст. потребує окремої уваги, оскільки на початку XIX ст. було розпочато адміністративне реформування діловодства як важливого процесу документального забезпечення діяльності державних органів управління. Вивчення основних засад та особливостей документування та організації роботи з документами у державних структурах у зазначений період дозволить краще зрозуміти потреби удосконалення сучасного діловодства в Україні, що опирається на здобутки у діловодній сфері у період її становлення.

Важливим періодом розвитку вітчизняного діловодства був період розробки системи міністерського «виконавчого» діловодства XIX – початку XIX ст., який пов'язаний з виникненням перших міністерств у Російській імперії, що дало поштовх науковцям для його дослідження і виявлення специфіки документування. Так, М. Люшенко у своїх працях з історії діловодства в Російській імперії охарактеризував періоди діяльності державного апарату та прийняття рішень на урядовому рівні з питань документного забезпечення управління і обробки документів [1].

У своїй монографії М. Молчанова звернула увагу на етапи документообігу у тогочасній управлінській системі. Цінним є характеристика системи реєстрації документів, а саме – порядку введення реєстраційних журналів. На той час чинною була система довідкового апарату, яка передбачала ведення окремих журналів для

реєстрації вхідних і вихідних документів. Також дослідник відобразив правила групування справ в архівах, за якими комплектація документів здійснювалась за змістовним та географічним принципом [2].

Грунтовний аналіз еволюції діловодства подано у монографії В. Шандри, в якій розкрито діяльність канцелярій Київського та Малоросійського генерал-губернаторств, які були органами управління на території України у XIX ст. [3].

Б. Литвак також у своїх працях приділив особливу увагу управлінській документації XIX ст. Найвідомішою його працею є «Очерки источниковедения массовой документации XIX – начала XX в.», у якій дослідник звертає увагу на управлінську інфраструктуру як чинник впливу на створення документа. Це дає можливість глибше зрозуміти традиції розвитку процесу створення управлінських документів. Вчений зосереджується не лише на нормативних актах, які регулюють організацію роботи з документами, а й на історії діяльності установ, які впроваджують на практиці положення та вимоги, прописані в цих актах [4].

Уперше проаналізувала організацію ведення діловодства в губернських адміністративних установах першої половини XIX ст. на прикладі Чернігівської губернії як складової адміністративно-територіальної одиниці Малоросійського генерал-губернаторства у своєму дослідженні Наталя Леміш. Авторка визначила функції адміністративних установ характерні лише для цього регіону, які, працюючи, керувалися нормативно-правовими актами загальноімперського значення і настановами, розробленими для практичної роботи на території Чернігівської губернії. Зазначений приклад яскраво засвідчив те, що організація документообігу у тому чи іншому регіоні України у першій половині XIX ст. відбувалась шляхом розробки місцевих нормативних документів на основі документів вищих органів влади [5].

Грунтовний аналіз історії діловодства у XIX ст. проводила у своїх численних статтях Валентина Бездрабко. Період формування діловодства за часів перебування українських земель у складі Російської імперії дослідниця розглядає з точки зору трансформації ведення діловодства як дотичного процесу до становлення документознавства. Описуючи реформи в органах державної влади, характеризуючи нормативно-правові документи того часу, наукові праці дослідників історії діловодства у XIX ст., що є базовими речами для розвитку теорії діловодства, на думку дослідниці, ще й складає передумови документознавства [6].

Вагомий внесок у розкриття процесу організації роботи з документами у державних органах влади на українських землях у період з кінця XVIII до початку XX ст. зробили також Л. Шепельов [7], А. Сокова [8], М. Ларин [9], А. Конькова [10], Л. Вялова [11]. Зокрема, Т. Гаращук у своєму дослідженні виклав результати щодо ведення діловодства у дворянських депутатських зібраннях кінця XVIII – початку XX ст. Ним розкрито структуру, функції зазначеного колегіального органу управління, а також досліджено основні групи управлінської документації та організації роботи з ними [12].

Проблема організації ведення діловодства у XIX ст. цікавила багатьох дослідників, які достатньо повно розкрили процес організації роботи з документами на українських землях у державних органах влади. Варто зазначити, що впроваджені історично у давні часи традиційні форми і способи роботи зі службовими

документами (такі, як журнальна форма реєстрації документів та ін.) застосовуються і нині у сучасній діловодній практиці. Підсумовуючи, необхідно відзначити, що період розвитку діловодства у Російській імперії є найбільш дослідженим. У вивченні він хіба поступається періоду СРСР.

У XX столітті настав новий етап у дослідженні історії діловодства, який пов'язаний зі становленням радянського періоду розвитку діловодних процесів в УРСР.

Список використаних джерел

1. Илюшенко М. П. История делопроизводства в России (до 1917 г.): учеб. пособ. – М.: РГГУ, 2007. – 133 с.; Його ж. Возникновение и развитие делопроизводства на Руси (XIV–XVIII в.) [Текст] / М. П. Илюшенко // Делопроизводство. – М.: РГГУ, 1998. – № 2. – С. 71–74.

2. Молчанов М. М. Дипломатія Петра I [Текст] / М. М. Молчанов – М. : Центрполіграф, 1997. – 382 с.

3. Шандра В. С. Генерал-губернаторства в Україні: XIX – початок XX ст. – К., 2005. – 452 с.; Його ж. Київське генерал-губернаторство, 1832–1914: історія створення та діяльності, архівний комплекс і його інформативний потенціал. – К., 1999. – 141 с.; Його ж. Малоросійське генерал-губернаторство, 1802–1856: функції, структура, архів / В. С. Шандра. – К., 2001. – 355 с.

4. Литвак Б. Г. Очерки источниковедения массовой документации XIX – начала XX в. – М.: Наука, 1998. – 186 с. Його ж. О закономерностях эволюции делопроизводственной документации в XVII–XIX вв. (К постановке вопроса) / Б. Г. Литвак // Проблемы источниковедения истории СССР и специальных исторических дисциплин. – М.: ЧГАК, 1994. – 432 с.

5. Леміш Н. О. Організація діловодства в органах державної влади Чернігівської губернії (1802–1856 рр.): дис. ... канд. іст. наук : 27.00.02. – К., 2009. – 187 с.; Її ж. Організація діловодства в адміністративних установах Лівобережної України першої половини XIX ст.: монографія / Н. О. Леміш. – К.: ДІЯ, 2013. – 175 с.

6. Бездрабко В. В. Діловодство у контексті державного управління Російської імперії XIX ст. як чинник становлення документознавства // Іст. журн. – 2008. – № 5. – С. 62–72; Її ж. Історія діловодства та документознавство періоду становлення: ідентичне і дотичне // Гілея : (наук. вісн.): зб. наук. пр. – К., 2009. – Вип. 18. – С. 144–161; Її ж. Розвиток діловодства в Російській імперії XIX ст. : здобутки практики й народження теорії / В. В. Бездрабко // Наук. зап. Терноп. нац. пед. ун-ту ім. Володимира Гнатюка. Серія : Історія. – Тернопіль, 2010. – Вип. 2. – С. 284–291.

7. Шепелев Л. Е. Изучение делопроизводственных документов XIX – начала XX в. / Л. Е. Шепелев // Вспомогательные исторические дисциплины: сб. науч. трудов. – Л.: Наука, 1968. – Т. I. – С. 119–138.

8. Сокова А. Н. О создании русской традиционной формы документа в делопроизводстве госучреждений XIII – начала XX в. / А. Н. Сокова // Тр. ВНИИДАД. – 1974. – Т. 5, Ч. 1. – С. 206–236.

9. Ларин М. В. Основные этапы развития делопроизводства в России / М. В. Ларин // Студії з архівної справи та документознавства. – 1996. – Т. 1. – С. 77–84.

10. Конькова А. Ю. Статус канцелярских служащих в пореформенной России XIX века / А. Ю. Конькова // Секретаское дело. – 1997. – № 2. – С. 125–128.

11. Вялова Л. М. Тенденции сокращения документооборота в XIX в. / Л. М. Вялова // Делопроизводство. – 2000. – № 2. – С. 80–85.

12. Гаращук Т. С. Організація роботи з документами у дворянських депутатських зібраннях в Україні (кінець XVIII – початок XX ст.) / Т. С. Гаращук // Студії з архівної справи та документознавства. – К. : Кадровик України, 2011. – Т. 9, кн. 2. – С. 38–46.